

Tiedonhallinta opiskeluhuollon psykologipalveluissa

Anna Sandberg
Erityisasiantuntija

10.5.2023

Tässä esityksessä

- Tiedonhallinta sosiaali- ja terveydenhuollossa
- Tiedonhallinta opetustoimessa

Koulupsykologin tehtävä osana opiskeluhuoltoa ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa

- Opiskeluhuolto on opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhdyspinnalla toimiva kokonaisuus
- Opiskeluhuollosta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuoltolaissa.
- Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon sisältyy
  - Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut
  - Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
  - Koulutuksen järjestäjän järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa
  - Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tiedonhallinta

- Opiskeluhuoltoa toteuttavat *terveydenhuollon ammattihenkilöt* kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot *potilasasiakirjoihin*. Rekisterinpitäjänä on hyvinvointialue.
- Opiskeluhuoltoa toteuttavat *kuraattorit* kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot *sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin*. Rekisterinpitäjänä on hyvinvointialue.
- Opiskeluhuollon *monialainen asiantuntijaryhmä*: opiskelijan opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot kirjataan *opiskeluhuoltokertomukseen*. Rekisterinpitäjänä on koulutuksen järjestäjä.

Asiakas- ja potilastietojen käsittely sosiaali- ja terveydenhuollossa

Sote-tiedonhallinnan keskeinen lainsäädäntö koulupsykologin tehtävissä

- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), *potilaslaki*
- Potilasasiakirja-asetus (94/2022)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (784/2021), *asiakastietolaki*
- STM:n asetus käyttöoikeudesta asiakastietoon (825/2022), *käyttöoikeusasetus*, voimaan 30.6.2023

Muutokset lainsäädäntöön – uusi asiakastietolaki ja sen nojalla annettavat asetukset

- Eduskunta on 23.2.2023 hyväksynyt uuden lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023 (*uusi asiakastietolaki*)
  - Voimaantulo 1.1.2024
- Voimassa oleva asiakastietolaki, sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki ja asiakas- ja potilaslain tiedonhallintasäätely kumotaan ja säätely siirtyy uuteen lakiin
  - Myös potilasasiakirja-asetuksen voimassaolo päättyy
- STM:n asetuksella säädetään käyttöoikeuksista, potilastietojen erityissuojauksesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon välisen luovutusluvan kohdentamisesta
  - Käyttöoikeuksia koskevaan säätelyyn välttämättömät laista johtuvat tarkennukset erityisesti sote-yhteisissä palveluissa ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden välillä luovutettujen tietojen käyttöoikeuksiin

Asiakas- ja potilasasiakirjojen rekisterinpitäjäyys

- Asiakas- ja potilasrekisterien rekisterinpitäjänä on hyvinvointialue, tarkemmin hyvinvointialueen sote-palveluiden järjestämisestä vastaava toimivaltainen viranomainen (järjestämislaki 58 §)
  - Koulupsykologin sekä koulu- ja opiskeluterveydenhoitajan kirjaamat potilastiedot tallennetaan hyvinvointialueen potilasrekisteriin
  - Koulukuraattorin kirjaamat sosiaalihuollon asiakastiedot tallennetaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon asiakasrekisteriin

Kirjaaminen terveydenhuollossa

- Kirjaamisvelvollisuuden peruste potilaslaissa, potilasasiakirja-asetuksessa tarkempi sääntely kirjaamisesta ja muusta potilasasiakirjojen käsittelystä
  - Sääntely koskee terveydenhuollon ammattihenkilöitä heidän antaessaan terveyden- ja sairaanhoitoa riippumatta siitä, kenen palveluksessa ammattihenkilö on tai harjoittaako hän ammattiaan itsenäisesti
- Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot
- Potilasasiakirjamerkinnot tulee tehdä viivytyksettä - viimeistään viiden vuorokauden kuluessa siitä, kun potilas poistuu vastaanotolta
- Terveydenhuollon toimintayksikön ja itsenäisesti ammattiaan harjoittavan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee pitää jokaisesta potilaastaan jatkuvaan muotoon laadittua aikajärjestyksessä etenevää potilaskertomusta
- Potilaskertomukseen tulee tehdä merkinnät jokaisesta potilaan palvelutapahtumasta

Asiakas- ja potilastietojen tallentaminen Kanta-palveluihin

- Asiakastietolaki velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajat liittymään valtakunnallisiin Kanta-palveluihin
- Asiakas- ja potilasasiakirjat tallennettava Kanta-palveluihin
  - Jatkossa myös kuraattorien ja koulupsykologien asiakas- ja potilasasiakirjat tallennettava, siirtymäaika 1.3.2025 asti
  - asiakirjat kirjattava ja tallennettava THL:n määritysten mukaisesti
- Mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen luovuttamisen myös muille palvelunantajille Kanta-palvelujen välityksellä
  - Edellytyksenä asiakkaan antama luovutuslupa, jota voi rajata kieltojen avulla
- Kanta-palveluihin tallennetut tiedot asiakkaan ja huoltajien nähtävillä Omakanta-palvelussa
  - Huom! Alaikäisen oikeudet kieltää tietojensa antaminen huoltajille

Käyttöoikeudet asiakas- ja potilastietoon sosiaali- ja terveydenhuollossa

- Asiakastietolaki 15 §
  - Käyttöoikeuksien on perustuttava sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun asiakas- ja potilastietoja käsittelevän henkilön **työtehtävään ja annettavaan palveluun** siten, että henkilöllä on **käyttöoikeus vain työtehtävissään tarvitsemiinsa välttämättömiin asiakastietoihin**
  - Asiakastietojen käsittelyn perusteena on oltava tietoteknisesti varmistettu asiakas- tai hoitosuhde tai muu lakiin perustuva oikeus.
  - Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat käyttää.
  - Palvelunantajan on määriteltävä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön tai muun asiakastietoja käsittelevän henkilön oikeus käyttää asiakastietoja.

Koulupsykologien ja -kuraattorien oikeudet sote-asiakastietoihin

- Koulupsykologien ja -kuraattorien palvelut osa hyvinvointialueen sote-palveluita
  - Koulupsykologilla on oikeus käyttää myös muissa terveyspalveluissa kirjattuja potilastietoja käyttöoikeuksien puitteissa
    - muissa terveyspalveluissa voi olla käyttöoikeus psykologien kirjaamiin potilastietoihin
  - Koulukuraattorilla on oikeus käyttää myös muissa sosiaalipalveluissa kirjattuja sosiaalihuollon asiakastietoja käyttöoikeuksien puitteissa
    - muissa sosiaalipalveluissa voi olla käyttöoikeus kuraattorien kirjaamiin sosiaalihuollon asiakastietoihin
- Lisäksi voi olla käyttöoikeus asiakkaan antaman suostumuksen perusteella luovutettuihin tietoihin sosiaali- ja terveydenhuollon välillä

Käyttöoikeusasetus

- STM:n asetus käyttöoikeudesta asiakastietoon 825/2022, jossa säädetään mihin asiakastietoihin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä ja muilla asiakastietoja käsittelevillä henkilöillä voi olla käyttöoikeus
  - Asetus voimaan 30.6.2023
- Asetuksen toimeenpanon tueksi julkaistu soveltamisopas 12/2022
- Infotilaisuus asetuksesta ja soveltamisoppaasta 12/2022
  - Tilaisuuden [tallenne](#) youtube-kanavalla

Millaiset käyttöoikeudet koulupsykologilla voi olla potilastietoihin?

- Laaja-alaiset terveyspalvelun järjestämisen ja toteuttamisen työtehtävät
- Palvelu: opiskeluhuollon palvelut
- Laaja-alaisessa tehtävässä voi olla käyttöoikeus enintään kaikkiin potilastietoihin (ja sosiaalihuollon asiakastietoihin, jos sellaisia suostumuksen perusteella luovutettu sosiaalihuollosta)
- Palvelunantajan kuitenkin arvioitava tarkemmin, mitkä potilastiedot ovat välttämättömät ja joihin käyttöoikeus tulee olla

Tiedonhallinta opetustoimessa

Kirjaaminen monialaisen asiantuntijaryhmän
toiminnassa: opiskeluhuoltokertomus

Opetuksen järjestäjän tietojen luovuttaminen

Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tueksi koottavan monialaisen asiantuntija ryhmän kirjaaminen opiskeluhuoltorekisteriin

- Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä
- Opiskeluhuollon **monialaisen asiantuntijaryhmän vastuhenkilö** kirjaa opiskeluhuoltokertomukseen opiskelijan opiskeluhuollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot
- Myös **muut asiantuntijaryhmän jäsenet** voivat tehdä kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä
- **Opiskeluhuoltokertomukset** tallennetaan koulutuksen järjestäjän ylläpitämään **opiskeluhuoltorekisteriin**
  - Rekisterinpitäjänä on koulutuksen järjestäjä

Käyttöoikeudet opiskeluhuoltokertomukseen

- Rekisterille nimetty vastuuhenkilö määrittelee tapauskohtaisesti käyttöoikeudet opiskeluhuoltorekisteriin.
- Opiskeluhuoltokertomukseen, joka koskee samaa opiskelijaa, on annettava käyttöoikeus kaikille niille monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenille, jotka kulloisellakin hetkellä ovat suostumuksen perusteella asiantuntijaryhmän jäseniä.
- Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

- Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa sivulliselle ilman suostumusta tai lain säännöstä
  - Sivullinen on henkilö, joka ei osallistu asianomaisen opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin.
- Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot

Opetuksen järjestäjän tietojen luovuttaminen

- Opetuksen järjestäjät vastaavat oppilaitaan ja opiskelijoitaan koskevien salassa pidettävien ja julkisten henkilötietojen luovutusten lainmukaisuudesta
  - Julkisia henkilötietoja voi luovuttaa, jos vastaanottajalla on oikeus käsitellä niitä
  - Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen edellyttää suostumusta tai lain säännöstä
- OKM:n johdolla (yhteistyössä Opetushallitus, STM ja THL) meneillään arkkitehtuurityö, jossa selvitetään
  - mitä tietoja ja toiminnallisuuksia eri ammattiryhmät tarvitsevat
  - mikä on tietotarpeiden lakisääteinen käsittelyperuste
  - miten luodaan tietopohjaa, jonka pohjalta kukin opetuksen järjestäjä päättää oppilashuollon tiedon luovutuksista ja katselunäkymien toteuttamisesta
  - mitkä olisivat ne ratkaisut, joiden avulla tarvittava tiedonvaihto eri ammattihenkilöiden välillä ja ammattihenkilöiden pääsy työssään tarvitsemiinsa välttämättömiin tietoihin olisi mahdollisimman sujuvaa

Kiitos!

anna.sandberg@gov.fi

10.5.2023